

Rozdział 7.

Owies jary

Wiadomości ogólne

Powierzchnia uprawy owsa w Polsce wynosi ponad 450 tys. ha co stawia ten gatunek na pierwszym miejscu pod względem powierzchni uprawy spośród zbóż jarych. Owies wykazuje wiele cennych zalet. Najważniejsze z nich to: duża tolerancja na niskie pH gleby, oraz małe wymagania co do jej jakości (udaje się na glebach piaszczystych, jak i gliniastych) a także stosunkowo mała wrażliwość na niskie temperatury wczesną wiosną (kiełkuje już w temperaturze około 2°C). Owies stanowi dobry przedplon dla innych zbóż ponieważ nie jest porażany przez choroby podsuszkowe, a co najważniejsze nie uczestniczy w łańcuchu żywicielskim grzybów. Jest zatem rośliną fitosanitarną. Na ogół dobrze znosi uprawę w zbożowej monokulturze. Charakteryzuje się jednak dużymi potrzebami wodnymi, szczególnie od stadium strzelania w źdźbło do kłoszenia.

W technologii uprawy owsa bardzo ważny jest optymalny termin siewu. Przy wczesnym najlepiej wykorzystuje zapasy wody zimowej zgromadzonej w glebie. Wpływa to na lepsze ukorzenienie, większą odporność na wyleganie i większą liczbę kłosek w wiesze. Najlepszymi przedplonami dla owsa są rośliny okopowe na oborniku oraz bobowate. Jednym z gorszych przedplonów jest jęczmień, ze względu na dużą patogeniczność dla owsa grzybów bytujących w ryzosferze tego zboża.

W roku 2023 do Krajowego rejestru (KR) wpisano trzy polskie odmiany owsa zwyczajnego: Dynamit, MHR Samuraj i Motto. W 2022 roku z KR skreślono jedną odmianę owsa zwyczajnego (Komfort) i jedną odmianę owsa nagiego (Amant). W wyniku tych zmian w KR znajduje się 38 odmian owsa jarego, w tym 35 zwyczajnego i 3 nagiego. Wszystkie odmiany przydatne są głównie do uprawy w nizinnych rejonach kraju.

Uwagi metodyczne

W roku 2023 w ramach PDO w rejonie województwa zachodniopomorskiego założono trzy doświadczenia z owsem w następujących punktach: ZDOO Białogard, ZDOO Rarwino i w ZDOO Wyczechy (województwo pomorskie). Założone doświadczenia przeprowadzono według metodyki COBORU. Były to doświadczenia jednoczynnikowe, prowadzone w czterech powtórzeniach. Doboru odmian do doświadczeń dokonał Wojewódzki Zespół PDO biorąc pod uwagę przydatność odmian owsa do uprawy w województwie zachodniopomorskim. Wszystkie doświadczenia uznano za udane a ich wyniki wykorzystano w niniejszym opracowaniu.

Odmiany wzorcowe:

Lata zbioru 2021: Kozak, Agent, Rambo

Lata zbioru 2022: Gepard, Kozak, Rambo

Lata zbioru 2023: Gepard, Kozak, Rambo

Tabela 7.1. Owies. Badane odmiany. Rok zbioru 2023

Lp.	Odmiana	Rok wpisania do krajowego rejestru	Zachowujący/pełnomocnik
	1	2	3
1	Agent	2018	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
2	Kozak	2017	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
3	Rambo	2020	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
4	Gepard	2021	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
5	Figaro	2019	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
6	Dynamit	2023	Hodowla Roślin Strzelce sp. z o.o. Grupa IHAR ul. Główna 20 PL - 99-307 Strzelce
7	Perun	2019	Saaten – Union Polska sp. z o.o., ul. Straszewska 70, 62 – 100 Wągrowiec
8	Refleks	2019	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
9	Huzar	2020	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27, 64-000 Kościan
10	Panteon	2020	Saaten – Union Polska sp. z o.o., ul. Straszewska 70, 62 – 100 Wągrowiec
11	Magellan	2022	Saaten-Union Polska sp. z o.o. ul. Straszewska 70 PL - 62-100 Wągrowiec
12	Motto	2023	Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. Grupa IHAR ,ul. Główna 20, 99-307 Strzelce
13	Poker	2020	DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. Choryń 27 PL - 64-000 Kościan

Tabela 7.2. Owies. Warunki polowe doświadczeń. Rok zbioru 2023

Miejscowość	Białogard	Rarwino	Wyczechy
Powiat	Białogardzki	Kamieński	Słupski
1	2	3	4
Kompleks rolniczej przydatności gleby	4	5	4
Klasa bonitacyjna gleby	IIIb	IVb	IIIa
Zasobność gleby w P ₂ O ₅ (mg/100g)	19,3 w	20,6 bw	śr
Zasobność gleby w K ₂ O (mg/100g)	11,2 śr	19,2 w	śr
Zasobność gleby w MgO (mg/100g)	4,5 kw	4,1śr	n
pH gleby (w KCL)	5,5 kw	6,4	5,8
Przedplon	Ziemniaki	Ziemniaki	Pszenż. jare
Obsada nasion (szt./m ²)	450	500	450
Nawożenie mineralne (kg/ha)			
N (kg/ha)	110	120	125
P ₂ O ₅ (kg/ha)	-	50	55
K ₂ O (kg/ha)	120	75	125
Środki ochrony roślin, nawożenie dolistne (nazwa, dawka na ha)			
Nawożenie dolistne	Basfoliar	Grinlist Cu, Plon Vit Zboża, Siarczan magnezu, Ekolist I	-
Herbicyd	Gold 450 EC	Starane 333 EC Granstar Ultra 50 SX50SG	Agritox 500SL
Insektycyd			Delmetros 100EC, Los Ovados 200SE

Tabela 7.3. Owies. Wyniki ogólne doświadczeń. Rok zbioru 2023

Lp.	Wyszczególnienie		Białogard	Rarwino	Wyczechy
	1		2	3	4
1	Siew	data	6.04.23	27.03.23	22.03.23
2	Termin wiechowania	data	13.06.23	11.06.23	10.06.23
3	Termin dojrzałości woskowej	data	10.07.23	18.07.23	30.06.23
4	Zbiór	data	22.08.23	11.08.23	12.08.23
5	Wysokość roślin	cm	75	49	70
6	Wyleganie roślin w fazie dojrz. mleczej	9°	9	9	9
7	Wyleganie roślin przed zbiorem	9°	9	8	9
8	MTZ	g	48,7	59,4	48,7
9	Plon ziarna przy 14% wilgot.	dt/ha	44	31,0	32,6

- oceny w skali 9° (1° – ocena najslabsza; 9° – ocena najlepsza)

Tabela 7.4. Owies. Plon nasion odmian w dt/ha. Rok zbioru: 2023

Lp.	Odmiana	Białogard	Rarwino	Wyczechy
	Wzorzec w dt/ha	43,0	34,1	34,2
1	Gepard (w)	43,9	29,1	32,8
2	Kozak (w)	45,4	34,7	33,5
3	Rambo (w)	48,0	38,4	36,2
4	Agent	49,4	39,4	35,3
5	Figaro	44,7	31,0	33,7
6	Perun	44,1	29,6	33,6
7	Refleks	41,2	24,7	34,9
8	Huzar	39,7	33,8	31,0
9	Panteon	42,9	27,0	32,7
10	Poker	43,7	28,5	32,3
11	Magellan	41,4	32,3	30,7
12	Dynamit	40,7	20,5	26,8
12	Motto	43,6	34,2	30,3

(w) - wzorzec

Tabela 7.5. Owies. Plon nasion odmian w dt/ha. Lata: 2021-2023.

Lp.	Odmiana	2023	2022	2021	2021-2022	2021-2023
	Wzorzec w dt/ha	38,0	72,3	36,1	54,2	48,8
1	Gepard	35,3	71,9	-	-	-
2	Kozak	37,9	70,7	34,6	52,6	47,7
3	Rambo	40,9	74,1	40,9	57,5	52,0
4	Agent	41,4	70,4	32,8	51,6	48,2
5	Figaro	36,4	67,0	35,6	51,4	46,3
6	Perun	35,8	70,4	34,3	52,4	46,8
7	Refleks	33,6	72,8	35,6	54,2	47,3
8	Huzar	34,8	72,6	37,1	54,9	48,2

9	Panteon	34,2	72,5	38,3	55,4	48,3
10	Poker	34,8	-	-	-	-
11	Magellan	34,8	73,6	-	-	-
12	Dynamit	29,3	-	-	-	-
13	Motto	36,0	-	-	-	-

Tabela 7.6. Owies. Porażenie przez ważniejsze choroby w skali 9°. Lata zbioru 2021-2023.

Lp.	Odmiana	Mączniak		Helintosporioza	
		2023	2021-2023	2023	2021-2023
	1	2	3	4	5
Wzorzec		8	8	8	8
1	Gepard	8	-	8	-
2	Kozak	7	8	8	8
3	Rambo	8	8	7	8
4	Agent	7	8	7	8
5	Figaro	7	8	7	8
6	Perun	6	8	7	7
7	Refleks	7	8	7	8
8	Huzar	6	8	7	8
9	Panteon	7	8	7	8
10	Poker	7	-	7	-
11	Magellan	6	-	7	-
12	Dynamit	7	-	7	-
13	Motto	8	-	8	-

- oceny w skali 9° (1° – ocena najslabsza; 9° – ocena najlepsza)

Tabela 8.7. Owies. Ważniejsze właściwości rolniczo-użytkowe. Lata zbioru 2021-2023.

Lp.	Odmiana	Wyleganie w fazie dojrzałości mleczej		Wyleganie przed zbiorem		Wysokość roślin (cm)		Masa 1000 ziaren (g)		Udział łuski (%)	
		2023	2021-2023	2023	2021-2023	2023	2021-2023	2023	2021-2023	2023	2021-2023
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Wzorzec		9	9	8	9	65	79	52,3	46,7	22,2	24,3
1	Gepard	9	-	8	-	58	74	52,8	-	23,1	-
2	Kozak	9	9	8	8	68	80	53,3	46,7	22,5	24,9
3	Rambo	9	9	8	9	68	82	50,8	46,2	21,1	23,9
4	Agent	9	9	8	9	64	77	59,2	49,2	20,7	23,6
5	Figaro	9	9	8	9	64	79	46,8	43,5	25,8	27,1
6	Perun	9	9	8	9	61	74	48,5	43,8	21,3	24,6
7	Refleks	9	9	8	9	65	76	51,9	45,6	21,5	24,0
8	Huzar	9	9	8	9	65	79	48,7	48,0	22,9	25,2
9	Panteon	9	9	8	9	62	78	49,4	47,2	23,1	27,0
10	Poker	9	-	8	-	60	74	44,1	-	22,0	-
11	Magellan	9	-	8	-	65	78	50,9	-	26,9	-

12	Dynamit	9	-	8	-	67	67	53,9	-	24,4	-
13	Motto	9	-	8	-	69	69	54,6	-	24,2	-

Charakterystyka odmian owsa zwyczajnego wpisanych do Krajowego rejestru w roku 2023

(Lista Opisowa Odmian Roślin Rolniczych 2023 COBORU mgr. Inż. K. Madajska)

Dynamit (d. STH 13620)

Odmiana żółtoziarnista.

Plon ziarna z łuską duży. Odporność na rdzę owsa – dość duża, na mączniaka prawdziwego i helmintosporiozę – średnia. Rośliny wysokie, o małej odporności na wyleganie. Termin wiechowania i dojrzewania średni. Udział łuski mały, masa 1000 ziaren średnia, zawartość białka duża. Tolerancja na zakwaszenie gleby średnia.

MHR Samuraj (d. MHR-PO-2820)

Odmiana żółtoziarnista.

Plon ziarna z łuską dość duży. Odporność na mączniaka prawdziwego – dość duża, na rdzę owsa i helmintosporiozę – średnia. Rośliny niskie, o dość dużej odporności na wyleganie. Termin wiechowania i dojrzewania średni. Udział łuski bardzo mały, masa 1000 ziaren dość duża, zawartość białka dość duża. Tolerancja na zakwaszenie gleby średnia.

Motto (d. STH 13320)

Odmiana żółtoziarnista.

Plon ziarna z łuską dość duży. Odporność na mączniaka prawdziwego i rdzę owsa – dość duża, na helmintosporiozę – średnia. Rośliny dość wysokie, o średniej odporności na wyleganie. Termin wiechowania i dojrzewania średni. Udział łuski mały do bardzo małego, masa 1000 ziaren dość duża, zawartość białka duża do bardzo dużej. Tolerancja na zakwaszenie gleby średnia